

DALOS ANNA

Egy igazi hungarikum

A Kodály-módszerről

Kodály Zoltán a húszas évek második felében ismerte fel, hogy a magyar társadalom alapvető zenei műveletlenségének elsődleges oka az, hogy a közoktatásban rendkívül csekély szerepet játszik a zene. A magyar népzeneire támaszkodó, ekkortájt keletkezett gyermekkari műveinek nagy sorozatával párhuzamosan intenzíven kezdett foglalkozni a zeneoktatás reformjával, s ebben ez idő tájt pályakezdő tanítványai – Ádám Jenő, Bárdos Lajos, Kerényi György – személyében méltó munkatársakra lelt. 1934-ben alakult meg az *Éneklő Ifjúság* mozgalom, amely a nagy európai kórushagyományhoz kapcsolódva a közös éneklésben találta meg a nemzeti közösség létrehozásának lehetőségét. A magyar nemzet közösségének ilyen módon történő kialakítására Kodály felismerése szerint a szétszakított és önazonosságától megfosztott trianoni Magyarországon mulhatatlanul szükség volt.

A kóruszene egyetlen és mindenki által birtokolt hangszere az énekhang. Kodály és tanítványai úgy látták, hogy a nemzetnevelés szolgálatába állított énekhang számára a magyar vokális népzenei hagyomány, a magyar népdal biztosítja a leginkább meghatározó forrást. A Kodály, Bartók és követőik által gyűjtött népdalkincs megfelelő alapot ad nemcsak a zenei ismeretek elsajátításához, de a gyermekjátékok révén a gyermekek életkorának megfelelő kulturális élmények befogadásához is, miközben a felnőttek népdala a teljes őshazai, illetve a nyugat-európai zenetörténet emlékeit is magában hordozza. E magyar népdalkincs egyidejűleg egy új kórusrepertoár létrehozásához is hozzájárult nemcsak Kodály és Bartók, de tanítványaik műhelyében is.

E kórusrepertoár, illetve a népdalok megtanulását ugyanakkor meg kell hogy előzze a zeneértés első lépcsőfokának, a kottaolvasásnak az elsajátítása. Az alapvetően diatonikus magyar népzene szempontjából éppen ezért a relatív szolmizáció, az angol zeneoktatásban „mozgó dó”-ként meghatározott és egészen a középkorig, Arezzói Guidóig visszavezethető

kottaolvasási technika tűnt a legpraktikusabbnak, amely egyszerre segíti a dallami és harmóniai elemek tudatosítását, tesz érzékenyebbé az intonációra és fejleszti a hallást. Már a negyvenes évek elején megindult e koncepció metodikai kidolgozása (1940-ben jelent meg Kerényi György közreműködésével az *Iskolai énekgyűjtemény*, 1944-ben jelentette meg Ádám Jenő a *Módszeres énektanítás a relatív szolmizáció alapján* című munkáját), 1950-től azonban speciálisan kiválasztott általános iskolákban megvalósulhatott Kodály terve, a mindennapos énekóra. Már a hatvanas évektől kezdve vizsgálatok bizonyították, hogy az ilyen típusú iskolába járó gyermekek tanulmányaik során szinte minden területen jobban teljesítenek, mint azonos korú, de intenzív énekoktatásban nem részesülő társaik.

Habár ezen iskolák száma a nyolcvanas évektől sajnálatos módon folyamatosan csökken, a még működő, és teljes mértékben a kodályi koncepció eszmei és gyakorlati talaján álló oktatási intézmények mindmáig a nemzetközi érdeklődés előterében állnak. A Magyar Tudományos Akadémia a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetével (Kecskemét) együttműködve újabban a Kodály-módszer eredményeinek továbbfejlesztésén munkálkodik, beépítve az énekoktatásba a gyermeki agy fejlődése

Próbál a nyíregyházi Cantemus Gyermekkar

szempontjából legalább olyan fontos, és Kodály által is kulcsfontosságúnak tekintett testnevelést és néptáncot, valamint az improvizációt. Kodály Zoltán zenepedagógiai koncepciója a világ minden táján működő Kodály-társaságok és iskolák révén a magyar kulturális hagyomány egyik legismertebb produktuma, a szó legnemesebb értelmében vett hungarikum.

Kodály Zoltán zenepedagógiai koncepciója a magyar népzenei hagyományra épül, és annak az eszménynek jegyében fogalmazódott meg, hogy a magyar gyermek leginkább saját hazája népzenejének, saját „zenei anyanyelvének” megismeréséből kiindulva juthat el a magasrendű európai műzene elsajátításához, s válhat mindenre nyitott gyermekből zeneileg is művelt felnőtté. A kodályi elvekre épülő rendszeres zeneoktatás – különösen akkor, ha komolyan vesszük a zeneszerző-zenepedagógus eredeti szándékát, a mindennapos énekóra bevezetését – egyszerre fejleszti a gyermek intellektusát, a dalhoz társuló tánc révén mozgását, illetve stiláris sokféleségének köszönhetően kulturális látókörét, s tanít meg a közösséggel-társakkal való szoros együttműködésre. Kodály zenepedagógiai koncepciója tehát messzemenően túlmutat a szűkebben vett zeneoktatás területén: össztársadalmi hatása a ma Magyarországon éppoly páratlanul jelentős, mint születése (a harmincas évek), illetve kibontakozása (az ötvenes-hatvanas évek) idején.

Bemutatóóra a budapesti Kós Károly Általános Iskolában

*„Kultúrát nem lehet örökölni.
Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog,
ha minden nemzedék újra meg újra
meg nem szerzi magának.
Csak az a miénk igazán,
amiért megdolgoztunk, esetleg
megszenvedtünk.”*

(Kodály Zoltán)